

Uredništvo:
Schillerjeva cesta št. 3,
dvorišče, I. nadstropje.

Rokopisi se ne vračajo.

List izhaja vsak dan razun nedelj in praznikov ob 4. uri popoldne.

Sklep uredništva ob 11. uri dopoldne.

Nefrankirani dopisi se ne sprejemajo.

Anonimni dopisi se ne uvažujejo.

NARODNI DNEVNIK

Upravišтво:
Schillerjeva cesta št. 3.
Naročnina znaša za **avstro-ogerske** dežele:
celoletno K 25.—
polletno K 12.50
četrtletno K 6.80
mesečno K 2.10
Za **Nemčijo:**
celoletno K 28.—
za **vse druge dežele i. Ameriko** K 30.—
Naročnina se pošilja vnaprej.
Za **oglas (insertate)** se plačuje od četverostopne petit vrste po 12 h, za večkratno natis primeren popust.
Posamezna št. stane 10 h.

Št. 230.

Telefonska številka 65.

Celje, v ponedeljek, 10. oktobra 1910.

Cekovni račun 48.317.

Leto II.

Revolucija v Celju.

Odkar je s 1. oktobrom začel v Celju izhajati nov nemški časopis »Südsteirische Volks-Stimme«, je tukaj splošni položaj v političnem oziru postal na mah drugačen. Zdaj se šele vidi, kaka gnjiloba se je nabrala v Celju pod uradnim predstojnikom dr. Ambrožičem. Celjski politiki dr. pl. Jabornegg, dr. Jesenko, dr. Ambrožič in dr. Zangger so preprosilili deželni odbor, da je nemudoma prestavil učitelja meščanske šole Aistricha iz Celja v Voitsberg, ker je kritiziral vladajoče razmere v Celju. Izvedelo se je celo, da je deželni odbor obljubil Aistrichu poplačati vso škodo, ki jo ima vsled prestavljenja. Ali ni to čudno? Zadolžena dežela, deželni odbor pa razsipava denar za nepotrebna premeščanja.

Kakor čujemo, hočejo dotično svoto deželnemu odboru Celjani povrniti. Kdo so ti Celjani? Morda dr. Ambrožič, kateremu je bil Aistrich najbolj nevaren? Ne verujemo, kajti Ambrožičeva vila sama stoka pod hipotekami. Morda pa plača dr. pl. Jabornegg? Čudno bi to bilo, saj ima tožbo z Aistrichom celo pred mariborsko poroto. Če se v takem slučaju denar ponuja, mora biti res zelo nevarno za mestne mogotce! Ali bomo odškodnino plačali v skriti obliki mi davkoplačevalci? Vse mogoče.

Bodisi pa kakorkoli, v Celju vre na vseh koncih in krajih. Meščani so si kar oddahnili, ko je začel izhajati nov nemški list, ki jih brani pred samovoljo dr. Ambrožiča. Ta je sicer list »Südsteirische Volks-Stimme« strogo prepovedal, pa čim bolj se ga mogotci branijo, tembolj ga meščani berejo. Zdaj je glavno vprašanje, ali bode se dr. Ambrožič mogel držati kot policijski šef, ker je dokazano, da je obenem urednik strankarskega časopisa »Deutsche Wacht«. Ljudstvo je razburjeno, kako sme javni politični uradnik biti najhujši ščuvavč strankarskega lista. Če bi okrajni glavar izdajal časopis, v katerem bi ščuval k bojkotu in k silovitim napadom na nasprotno stranko, bi postal takoj nemogoč.

Kakor čujemo, so tudi v Gradcu pri namestniku izpredvideli, da se mora nekaj ukreniti na celjskem mestnem uradu. Nam je vse eno. Čim dalje bo dr. Ambrožič policijski šef v Celju, tem več bode nemški kliki škodovali. Kako olikan je ta gospod, je pokazal pri volitvah na Teharijih. Kot član volilne komisije je zabrusil nekemu Slovencu v obraz besede: »Je že vse prav, pa vendar me lahko v r. pišete«. (Alles was recht ist, aber Sie können mir den A... lecken!) Človeka s takim svinjarskim obnašanjem postavi politična oblast kot člana komisije in mu pusti v rokah policijsko oblast! Lepe razmere! V Celju je vse razburjeno zaradi delovanja tega posilinemca. Eno odkritje za drugim. Prava revolucija zoper nemško-nacionalne nasilnosti! Zanima nas, kaj bode iz tega.

Dr. Šusteršič — deželni predsednik Kranjske.

Ljubljana, 8. oktobra.

Začudil se bo marsikdo, ko bo prečital zgornji naslov. In vendar je resnica: Teodor Schwarz je le še formelno, imenoma cesarski namestnik na Kranjskem, njegov šef in komandant cele Kranjske pa je danes dr. Šusteršič. Deželni zbor kranjski je postal deželni zbor osebe dr. Šusteršiča samega. Kar se godi v deželnozborski dvorani, odkar je pripeljal dr. Šusteršič kot vrhovni pastir svojo pokorno čredo v njo, odkar je dr. Tavčar za prijazno hlinjeno besedo prodal deželo novemu gospodaru, vse to ni več zakonodajsko poslovanje, vredno imena deželnega zbora kranjskega. Vse to je nasilen režim mogočnega, bahatega absolutista dr. Šusteršiča. Baron Schwarz je mrtev. Brez dovoljenja »kolege« dr. Šusteršiča sploh nima več proste besede v deželni zbornici.

Nepoznavatelju razmer se zdi to neverjetno, in vendar je res: Po septemberskih dogodkih je dr. Šusteršič Schwarza v svojem »uradnem« listu javno poslal v — penzijo. Schwarz je imel takrat na vse strani težko stališče: Nemci in slovenski naprednjaki so izpodbijali njegovemu stolcu noge. To priliko je uporabil dr. Šusteršič kot tretji, ki se smeje v zavesti svojega vpliva in moči politične večine v deželi, in je Schwarzu zagrozil: Friedrich, geh' in Pension! In Božidar bi bil res šel, ker bi bil moral. K nesreči je pa ta Božidar rojen Tirolec in vkljub svojim sivim lasem ni spregledal zvižčnosti dr. Šusteršičevega manevra. Vsaj ta ni nikdar resno mislil, da bi pogljal Friedricha raz deželnopredsedniški stolec. Kje v celi Avstriji pa bi bil dobil ravno za tiste čase za mlado večinsko stranko tako suženjskopokornega predsednika, kot je Friedrich baron Schwarz? Ga ni menda pod božjim solncem. Šusteršič pa je dobro vedel, da bo moža kot je Schwarz še krvavo rabil. In ker se je pred krvavo nočjo 20. septembra ta mož še branil delati klerikalnim nameram preočitne usluge, ga je bilo treba v to s primernimi sredstvi pripraviti. Dr. Šusteršič je znal spretno izrabiti za Schwarza jako opasni položaj in s svojim klicem v »Slovenca«: Gospod baron, idite v penzijo! ga je tako pripravil zase, kakor ga je hotel imeti in kakor ga je rabil zase in za svojo pokorno čredo.

Schwarz se je pred tem žugajočim klicem strese — par obiskov na Bleiweisovi cesti, in glejte, našla sta se moža, vredna drug drugega. Začetek tega pakta pa je bil konec pomena in namena deželnega zbora kranjskega.

Kdor misli, da temu ni tako, naj se spomni na dogodke v prvem zasedanju v rajni deželnozborski dvorani. Takrat bi bil moral dr. Šusteršič izvajati konsekvence svojih groženj: »Proč s Schwarzom! Gospod baron, idite v penzijo« itd.

Takrat, ko so napredni poslanci svoje besede oživel v dejanje ter Schwarza s klici: »Morilec ven!« podili iz dvorane, se je prejšnji dozdevni lev dr. Šusteršič spremenil v pokorno ovco, šel k svojemu kot šiba na vodi se tresočemu zavezniku, ga prijel pod pazduho in kot angelj-varuh ga peljal iz razburkanih valov deželnozborske dvorane. Kar je Johann par dni poprej svojemu Friedrichu na Bleiweisovi cesti obljubil, to je Ivan svojemu zavezniku Božidaru tudi dejansko storil. In od tistega časa je Božidar zavezan plešati tako, kakor mu Ivan žvižga. Od tistega časa je postal dr. Šusteršič neomejen gospodar čez usodo v deželnozborski dvorani in — kakor slučaj Hribar kaže — tudi daleč zunaj nje.

Teh dogodkov se moramo spominjati, ako hočemo razumevati dogodke tekočega zasedanja kranjskega dež. zbora.

Eno lahko pribijemo: Predzadnji »Gorenjec« je imel v nekem oziru prav, če je pred zasedanjem na uvodnem mestu priporočal, da je spričo kler. nasilja in brezobzirnosti kler. večine pod absolutnim komandom dr. Šusteršiča za napredne poslance še najboljše, če sploh ne gredo več v deželno zbornico, ker je proti nasilju večine vsak trud manjšine brezuspešen. To je gotovo res. Dokler bo baron Schwarz le kot slamnati mož sedel na sedežu dež. predsednika namesto kot zaščitnik proti krivicam, ki se v tej dvorani sejo za sejo vrše, dokler ne zasede tega sedeža resen zastopnik krone in vlade, ki bo imel pogum stopiti za vrat strup sikajočemu gadu in njegovi zalegi, dotlej res nima pomena, da bi bila manjšina priča, kako večina svojevoljno tepta pravice ljudstva, interese meščanstva ob tla. Tako je brezmožna manjšina nehote soodgovorna za posledice, ki pridejo prej ali slej do izbruha.

Ravnokar sklenjena reforma mestnega štatuta

LISTEK.

Institutka.

Roman.

Spisal Fedor Gradišnik.

Toda kakor bi trenil, so začele zopet šetati umerjeno in enakomerno — kajti tamkaj sredi vrta se je naenkrat pojavila visoka, suha postava matere Sebastijane in nje so se bale vse institutke bolj kot častite matere same... Iz njenih velikih modrih oči je sijalo nekaj tako zvižčnega in zahrbtnega, tisti smehlaj okrog njenih velikih, brezzobih ust je bil tako skrivnosten in neodkritosrčen... S sklenjenimi rokama na prsih je hodila okrog... počasi in premišljen je bil njen korak in zdela se je, kot da vedno koga zasleduje... kot da hoče videti za vsakim grmičkom, za vsakim drevescem nekaj, kar ni prav, kar ni dovoljeno...

Mater Sebastijana je bila že precej stara in marsikatera sedanja samostanska učiteljica je bila nekoč njena učenka... Vsled svoje starosti je vživala pri samostanskem vodstvu silno zaupanje in zato je imela tudi častno in odgovornost polno nalogo, nadzorovati institutke v prostih urah pri vsakodnevnih vrtnih izprehodih...

»Ah, le nikar tako ne glej, kavka stara«, je dejala okrog 17 let stara deklica, precej velike močne postave, ki se je izprehajala s petnajstletno krasno brunetko, izredno živih, črnih oči.

»Tiho, tiho, Dana... saj veš, da ima dolga uše-

sa, kakor malokdo«, je dejala brunetka z resnim glasom ter z očitajočim pogledom zrla na svojo spremljevalko...

»O, to vem, dobro vem...« je odvrnila Dana, »in znano mi je tudi natanko, zakaj je ta ženska tako zvižčna in hinavska, znano mi je, zakaj vidi za vsakim prijaznim pogledom takoj greh... o, mater Sebastijana, tebi se niti ne sanja, da poznam tvoje življenje skoraj tako kakor ti...«

Zasmejala se je skoraj na glas, in njena mala črna spremljevalka je imela mnogo opravka, predno je pomirila Dano.

»Veš«, je pričela ta iznova, »kot ta naš samostanski vrt, ki je ves v cvetju... Pa brez šale, draga moja... Ko je bila mlada, je bila lepa in ves samostan je bil baje zaljubljen v njo... Od zadnje dek-le pa do častite matere prednice... No, sedaj je stara, in vsaka je vesela, če je daleč proč od nje...«

Zamahnila je z roko in nekako zamišljeno so donele njene zadnje besede...

»In zato, glej, je sedaj takšna...« je govorila dalje. »Ker je bila sama velika grešnica, zato sumi sedaj tudi nas... Verjemi mi, da so bivši grešniki vedno najboljši čuvaji in nadzorniki in naša mati prednica že ve, zakaj je imenovala baš Sebastijano za nadzornico... Hahaha!... Ali sem jo pogodila, kaj? ... O, jaz vem mnogo, in ko bi hotela govoriti, nastala bi cela revolucija v našem institutu... Ali ne veruješ?«

Mala črnolaska ni odgovorila niti besedice. Uprla je svoje črne velike oči v tla in — molčala...

»Zakaj molčiš?« je vprašala Dana in čuden smehlaj ji je krožil okrog usten. Postala je za tre-

nutek, dočim je njena spremljevalka šla par korakov dalje. Objela je s svojimi pogledi njeno vitko, za njena leta krasno razvito telesce... nato se je ozrla okrog sebe, videla je, da sta prišli že precej daleč v notranjost vrta in ko je zapazila, da se šeta mater Sebastijana že na drugem koncu vrta, je skočila bliskovito par korakov naprej, objela svojo tovarišico okrog pasu in jo vroče poljubila na napete, kot mak rudeče in sveže ustnice.

»Oprosti mi, draga moja«, je dejala s prosečim, skoraj jokajočim glasom, »oprosti in odpusti mi... Nisem te hotela žaliti, verjemi mi, da te nisem mislila žaliti...«

Brunetka je uprla svoje velike, kot oglje črne oči v Dano... koj nato pa se je stresla ter se boječe ozirala okrog sebe...

»Ali naju ni nikdo videl?« je vprašala popolnoma tiho. »Kje je mater Sebastijana?... Ali Dana, če naju je videla...«

»Brez skrbi si lahko, dragica«, jo je tolažila Dana, »popolnoma sami sva tukaj, nikogar ni, ki bi naju mogel videti... Toda povej mi, prosim, če si huda name?«

»Zakaj bi bila huda?«

»No, mislila sem pač... Ampak veš, prisegam ti, da nisem mislila nate, ko sem rekla, da vem mnogo o našem institutu in jaz bi bila pač zadnja, ki bi igrala sramotno ulogo izdajalke... Kaj tacega si pač ne smeš misliti o meni, saj me vendar poznaš že dovolj dolgo... In doslej pač nisi imela niti najmanjšega vzroka za kaj tacega... Ali vendar?«

(Dalje sledi.)

za Ljubljano ter novega načrta obč. vol. reda za kmetijske občine bo dokazala, da smo imeli prav, če smo to že danes konstatirali.

—m—

Avstrijski Jugoslovani in morje.

Spisal dr. Karl Slanc.
(Dalje.)

Veliki dobrotnik delavstva dr. Karl Marx, ustvaritelj sedanje svetovne socialdemokratske stranke, je trdil: »Vse produktivne razmere stvarjajo gospodarsko strukturo družbe, realno podlago, na kateri se dviguje juristična in politična vrhna stavba in tej podlagi odgovarjajo posebne oblike družabne zavesti ljudi. Oblika proizvajanja materialnega življenja povzroča tudi socialen, političen in društven proces življenja.« (Die Gesamtheit der Produktionsverhältnisse bildet die ökonomische Struktur der Gesellschaft, die reale Basis, worauf sich ein juristischer und politischer Ueberbau erhebt und welcher bestimmte gesellschaftliche Bewusstseinsformen entsprechen. Die Produktionsweise des materiellen Lebens bedingt den sozialen, politischen und geistigen Lebensprozess überhaupt.) Marksov sodelovalec Engels je to formulacijo omilil, pisavši: »Političen, pravni, fiziofski, verski, literarni, umetnostni itd. razvoj človeštva temelji na ekonomičnem razvoju. Ali vsi drugi razvoji reagirajo tudi vzajemno na razvoj ekonomične podlage. Ekonomičen položaj ni sam na sebi aktiven vzrok in vse drugo le pasivna posledica, ampak postaja vzajemnost na podlagi ekonomične podlage, ki je na slednji instanci merodajna... Država ima po večjem slediti kretanju proizvajanja, ali ona tudi reagira vsled po družbi ji dane samostojnosti na pogoje in izvršitve produkcije.« To sklepanje socialnih demokratov je tako zvano »materialistično naziranje zgodovine.« S temi in drugimi nauki sta dva socialista Marx in Engels precej uplivala na poznejšo vedo o narodnem gospodarstvu in na učenjake tej vedi sorodnih strok. Gori sem jednega citiral, ki drugače socializmu ni prijazen.

Gotovo je, da je gospodarstvo važen činitelj za razvoj vsega drugega v narodu. Orisal sem v začetku tega spisa zgodovino gospodarstva na Slovenskem. Tedaj si tudi lahko razjasnimo naš razvoj. In tedaj najdemo tudi v našem gospodarskem razvoju, da je v njem razvita v nekem stadiju delitev dela. Na feudalni kmetiji še ne — pač pa, ko nastane meščansko delo; v njem se vidi, kako posamezni zasledujejo posebne gospodarske smotre in kako nastajajo razni poklici. Tudi pri nas nastajajo mesta in v njih razni obrtniki, ki tudi razvijajo svoje posebno pravo, obrtno, trgovsko pravo. Ti poklici, obrtniki imajo svoja posebna naziranja, ker vse motrijo iz stališča svoje obrti. V naši zgodovini najdemo stanove (»Stände«). »Skupnost koristi in dolgo trajajočih koristi stvarja kak stan.« Dosti upliva pri tem ima premakljiva ali nepremakljiva posest. Ko se ločijo ljudje v narodih po posesti, lastnini, dobimo razrede (Klassen). Imamo različne razrede po kakovosti in velikosti premoženja; ker se je pa tudi razvil delavstvo, ki nima nič nepremakljivega premoženja, imamo tudi že dva splošna razreda: posestnikov in neposestnikov. Stanovi si nasprotujejo ali se tudi večkrat združujejo v dosego kulturnih interesov, razredi so pa izraz izključno gospodarskih posebnih interesov in gospodarske premoči enega nad drugim; — zaradi tega ni sporazumljenja med njima. V razredih se razvija posebna razredna zavest, kakor v stanovih in ta zavest učinkuje v nastopih posameznega člana kakega razreda kot naravni zakon. Glede nastanka in učinkovanja te stanovske, razredne zavesti imamo posebno vedo, ki se zove sociologija. — V kratkih potezah načrtam to učinkovanje razredne zavesti. Ko zapusti kmet zadružno, komunistično gospodarenje in ga zajamejo vojaško organizirani ljudje, nastane s tem stan gospodov in stan tlačanov. Prvi hoče gospodariti in izkoriščati tlačana, da mu dela in daje kolikor gospod rabi. Ko nastanejo mesta, hočejo tudi meščani dobiti koristi iz kmeta in njegovih gospodov, hočejo tudi meščani priti do vlade; vlada daje moč čez druge. To pa se ne dogaja mirno; boji in sicer hudi boji nastanejo med stanov in včasih se zbudi tudi kmet, ki hoče stresti jezdece svojega hrbišča. To so stanovski, razredni boji.

Vse to se dogaja na široki gospodarski podlagi. V teh stanovskih bojih se razvije pravo. Seveda tako pravo, ki je gospodujočim stanovom koristno. Gospodarstvo se potem izvršuje v določenem socialnem redu, ljudje se ravna po navadah, ki so se izcimile iz njihovega življenja v družbi in po zakonih, ki so jih dali gospodujoči stanovi. Družbovanje, ki se vrši ob veljavi pravnih navad in predpisov, imenujemo družabno življenje, družbo. Pri tem imamo tudi vprašati, kaj je država?

Ko nastane kmet in njegov voditelj, tvori ta zveza že državo. »Vsa in vsaka država je skupnost onih uredb, ki imajo za smoter gospodarstvo enih nad drugimi in to gospodarstvo izvršuje neka moč nad minoriteto nad majoriteto; država je organizacija gospodarstva take minoritete nad majoriteto.« Da zamore država delovati, si pridobi pravico postavodajstva in pravosodstva, ki daje veljavo zakonom. Te pravice izvaja manjšina iz gospodujočih stanov. Iz mase državljanov pa prodirajo vedno nazori, da morajo biti državi podrejeni vsi stanovi in razredi, ker bi imela država varovati koristi vseh proti posameznikom; razmere posameznih družb

bi ji imele biti podrejene. Tako urejenih držav še ne nahajamo dosti, po večjem so take, v katerih vladajo v gospodarstvu gospodujoči stanovi po svojih ljudeh nad služečimi stanovi. Bogastvo je merodajno. Povedal sem, da vlada v državi boj med stanov za gnotne koristi. Ti boji imajo za smoter pridobitev državne vlade, ker državne vlade imajo veliko moč, uplivajo na razvoj gospodarstva v dobrem in slabem. Ako je v državi le eden narod, se bojuje ta narod na zunaj proti sosednim narodom za več zemlje in ljudi. Tudi v tej večji družbi je nagon, pridobiti več moči, več služečih. Ako je v kaki državi več narodov, je boj med temi za pridobitev vlade. Kateri narod ima svoje gospodujoče stanove na vladi, temu se godi boljše.

Princip boja za obstanek, kakor so ga naglašali nekateri že pred Darwinom in kakor ga je naglašal in dokazoval njegovo delovanje ta, obvladuje gotovo v glavnem nastanek človeka in družbe. Ta boj je brezobziren in ne pozna morale. Temu principu nasproti pa sam Darwin ni izključeval principa vzajemne pomoči med ljudmi in družbami, to je po njem druga tendenca človeškega razvoja. Pisatelji, ki jemljejo v poštev le boje človeka s sočlovekom za kruh in žensko in boje posameznih stanov ter družil za svojo veljavo, so našli, da se je v teh brezobzirnih bojih organiziralo delo in gospodarjenje, da je nastalo vsled njih naše sedanje veliko gospodarstvo ter visoko razvita duševnost nekaterih narodov, katera zmore vse naloge, in imenujejo to civilizacijo. »Kultura se zove vsako razvijanje danih duševnih potenc naprej.«

So pa tudi pisatelji, kakor knez Kropotkin, ki najdejo v vzajemni pomoči drug princip, drugo tendenco razvoja pri človeku in njegovi družbi in ki najdejo dosti kulturnega dela v delovanju vzajemne pomoči, katera bi bila naravni zakon človeške narave. Ako abstrahiramo od delovanja in gospodarjenja posameznega človeka v kakršnikoli obrti, najdemo, da se kaže ta tendenca vzajemne pomoči tudi v življenju posameznikov in v življenju vseh držav tvorečih družb. Noben človek, noben stan ne more reči, da je sam kaj človeštvu koristnega storil, vse je delo vseh. »In vedno, kedar je imelo človeštvo pripraviti kako novo socialno organizacijo, ki se je imela prilagoditi kakemu novemu razvoju, je jemal njegov instinktivni duh elemente in velike poteze k višjemu vzletu iz vzajemne pomoči, te večno žive tendence. Nove gospodarske in socialne uredbe, v kolikor so bile stvaritve mas, novi etični sistemi in vere, vse so izhajale iz tega izvora in po etičnem napredku naše dobe se vidi, kakor bi se polagoma razširjal ta princip vzajemne pomoči od naroda do večjih združenj, tako da bo enkrat objemal celo človeštvo brez razlike verstva, jezikov in ras.«

Sredi sedanjega svetovnega gospodarstva stoji stroj, ki stvarja za milijarde ljudi vse potrebne stvari. Ljudje, ki delajo okolo njega in z njim, so postali drugačni, kakor so bili delavci rokodelstev in drugih prejšnjih obrtnikov. Stroj jim daje vse drugačno delo, kakor je delo rokodelca; stroj jih družil; pri njem dobivajo vse drugo naziranje, kakor vsi prejšnji delavci. Ta stroj jih tudi uči, da je nesmisel, ako se opazuje in še dalje trpi, da hodi okrog milijon raztrganih hrbišč, milijoni sraje pa so nakopičeni v magazinih. Ti delavci najboljše spoznajo, da izhaja iz gospodarstva, katero je stvaril in ga stvarja stroj, tendenca združitev; da se morata družiti delavec in lastnik proizvajalnih sredstev, prvi, da si dobi boljše mezde in moči v državni vladi, drugi, da lažje proizvaja, da lažje drži odjemalce na vrvi, ko dobi v kartelih in trustih neki pregled čez potrebe gospodarstva v proizvajanju in odjemanju. Kdor pogleda delovanje sedanje tehnike v gospodarstvu in delovanje trgovstva, ta lahko vidi, kako skrbi gospodarstvo samo za to, da nastanejo socialistične tendence, da iz sedanjega gospodarstva klije neko drugo, ki bode v prvi vrsti uvaževalo tendenco vzajemne pomoči. Samo v sedanji svetovni trgovini je dosti tega: »V sedanji trgovini je dosti mirnega komunizma, ki veže v vzajemnem delovanju in vzajemni izmenjavi svojih materialnih činov vse narode. Trgovina pa tudi približuje vse narode s tem, da mirnim potom poravnava njihove nasprotno interese in jih tako družil.«

Binde du „Arbeit, Land zu Land!

Füge du Arbeit Hand in Hand!

Herzen zu Herzen!

Siehe, zerspalten in Tausend Risse,

Taumelt die Menschheit in 's Ungewisse.

Kein gemeinsamer Glaube eint,

Keine Menschenheitsonne mehr scheint

Tröstend am Himmel.

Menschenseele, so ganz entlaubt,

Menschenseele, die nicht mehr glaubt,

Glaube an's Schaffen!

Vprašuje se pri vsem tem tudi, kaka oblika lastnine je v enem ali drugem narodu. V kmetu vseh sedanjih narodov je močno razvita zasebna lastnina; le nekaj izjem je: ruski mir in jugoslovanska zadruha, ki še živita. Ali o drugih velja, kar piše vodja francoskih soc. demokratov Jaures: »Zemljišče kmeta je kos njegovega življenja. Na njem je stala njegova zibel, isto leži blizu pokopališča, na katerem odpočivajo njegovi stariši in na katerem bode sam enkrat počival. In iz prostora pod lipo pred hišo lahko vidi cipreso, ki bode senčila njegovo zadnje spanje. Kmetovo zemljišče je obris in pojm domovine.«

In vendar, tudi na kmetijo prihaja stroj in pomaga delati; kemiki pomagajo kmetu in isti prideluje danes v razvitejših krajih toliko živil, da ga ni več treba toliko kakor prej. Na Angleškem, Francoskem,

Nemškem je kmet komaj že 35% vsega prebivalstva. In ta kmet hoče postati učen delavec. Tudi v miren svet kmetije že prihaja novejšje gospodarstvo in ga prestvarja. Ako se kaka tendenca ne nahaja v gospodarstvu samem, je najboljša agitacija ne spravi med ljudi; ako pa nastopajo gospodarske zahteve, ni ugovarjati, ampak se je podvreči. Med razvitejšimi narodi se poslužuje kmet proizvajalnih in konsumnih zadrug in iste ga bogatijo, ga delajo dovtetnega za vse novosti, ga stvarjajo neodvisnega in samosvojega človeka, ki ni več konservativna masa in protitežje napredujočemu razvoju gospodarstva ter kulture.

Angleški duhovnik Malthus je našel, da rastejo živila v aritmetični progresiji 1, 2, 3, 4, ljudje pa se pomnožujejo v geometrični, 1, 2, 4, 8, 16, tako, da se narod v 25. letih podvoji, ako ni posebnih uničujočih ovir. Zemlja se ne da poljubno pomnožiti in le ta daje prebavljiva živila. Kemija je vsemogoča, ali prebavljivih živil dozda še ni ustvarila. Kmetija izreja zdrave, krepke ljudi, mesto požira veliko človeškega materiala. Kar ima kmetija preveč ljudi, jih oddaja v mesta. Zaradi tega je še doslej odločevala kmetija o veroizpovedanju in narodnosti meščanov, ker vodi reden tok ljudi iz kmetije v mesta, razun ako država ne kolonizira sama mest s tujimi elementi. Rokodelstvo ne rabi v sedanjem gospodarstvu več dosti ljudi, stroji izdelujejo, kar je nekdanj izdeloval človek. Ali vendar rabi novo gospodarstvo v industrijah, trgovini veliko ljudi, prometna sredstva so tako rarasla, da rabljajo milijone prometu služečih ljudi in ko pritiskajo ljudje proti stenam živil v kaki deželi, morajo ven; ako ni v kaki deželi industrije, zaslužka, se selijo kmečki ljudje v kraje, v katerih je več zaslužka.

Ako pa se to godi, se pušča narodu dosti dobre krvi. Narod uporabi mnogo gmotnih sil, da zredi enega delavca, ta kapital odide in delavec nese seboj tudi nekaj denarja. Glavno pa je, da dobra zdrava delavska moč ne pomaga gospodarstvu višje priti. — Slabotni ljudje se ne izseljujejo. Ako se izseljujejo mlajši oženjeni kmeti, pridejo še nazaj, ko so zaslužili toliko, da plačajo dolgeve na domačiji in si spravijo potrebno novo pohištvo, ali dosti samcev se zgubi v tujih krajih in vsi prihajajo dostikrat pohabljeni na telesu domov. (Dalje prih.)

Politična kronika.

REPUBLIKA PORTUGALSKA.

(Filozofična ideja — udeleženost v revoluciji. — Amnestija. — Zahvala provizorične vlade narodu. — Dva junaka. — Razpust kongregacij. — Kje je kralj? — Obvestilo velevlasti o proklamiranju republike.)

Po celi deželi vlada mir, vendar je vlada odredila strogo varnostno službo vojaštva. — Reuterjev biro poroča iz Lizbone, da število žrtev revolucije še ni dognano, vendar ne presega števila 300. Braga, predsednik provizorične vlade, se je izrazil proti korespondentu Reuterjevega biroja, da namen revolucije ni bil vojaški in ne osebni, kakor n. pr. v Turčiji ali Braziliji; **ampak revolucija je bilo udeleženje filozofične ideje.** Dinastija Braganca ni hotela iti z modernim napredkom in je pomenila za Portugalsko vedno nevarnost umešavanja Anglije, ker je pozabila, da se je sklenila zveza med obema narodoma in ne med vladarskima hišama. — Revolucija je izbruhnila baš v trenutku, ko se kralj obhajal na čast prezidenta da Forseca slavnostni obed. Kralj se je podal v avtomobilu v Mafra. Rojalistična stranka je prenehala eksistirati in z njo so prenehali izhajati rojalistični časopisi. — Justični minister provizorične vlade je izdal dekret, s katerim se proglašala amnestija nad vsemi onimi, ki so bili radi udeležbe pri portugalskem republikanskem gibanju od prejšnje vlade kot politični zločinci obsojeni. Obenem je vlada ljudstvo pozvala, naj odda orožje, ker za vzdrževanje reda zadostujejo vojaške čete. Stranka radikalnih disidentov smatra svojo nalogo za izpolnjeno in je sklenila razpust stranke. — Provizorična vlada bo uradovala kvečjemu 3 mesece. — V petek popoldne je bil pogreb republikanskih junakov, od prejšnje vlade umorjenega profesorja Bombarda in admirala Reisa. Pogreb je bil mogočna demonstracija zmagovite republike. Po celi deželi zapirajo samostane, in kjer se menihi zdobra nočejo udati, se jih prisili z orožjem. — Kralj Manuel se nahaja na krovu angleškega parnika »Amelie« pri Gibraltarju. Skoro gotovo je, da pojde na Angleško in se nastani na gradu Orleans, ki je last njegovega strica. V najkrajšem času se tudi formalno odreče kraljevskemu prestolu. — Vse velevlasti so že dobile oficijelno obvestilo provizorične vlade o proklamiranju republike. — Končno še sledečo zanimivost: »New York Herald« poroča iz Madrida, da se je španski republikanec Ezquedro, ki je pred kratkim nastopil politično potovanje v Lizbono, izrazil, **da je obstojal načrt za istočasno revolucijo na Portugalskem in Španskem.** Umor Bombarda pa je izbruh revolucije v Lizboni pospešil in prehitel španske republikance, ki so nastavili 13. oktober kot pričetek revolucije na Španskem. Ezquedrova izjava je vzbudila splošno pozornost.

DELEGACIJE.

Avstrijska delegacija ima 12. t. m. otvoritveno sejo. Slovesna otvoritev skupnih delegacij bo s prestolnim govorom dne 13. t. m. v dvornem gradu na Dunaju. Poljska parlamentarna skupina je sklenila

akceptirati predlog slovanskih strank, da se izvoli Poljak Glombinski za predsednika avstrijske delegacije.

FINSKI DEŽELNI ZBOR — RAZPUŠČEN.

Ker je finski deželni zbor odklonil razpravo o zakonski predlogi glede odkupa vojaške dolžnosti Fincev, je car zaukazal na podlagi finske postave z dne 30. jul. 1910., naj se obe predlogi vložita v ruski dumi. Finski deželni zbor pa je razpuščen. Nove volitve bodo takoj pričetkom januarja 1911.

NEMCI MED SEBOJ.

Na celovškem shodu koroških nemških nacionalcev sta Dobernig in dr. Steinwender stresala svojo nevoljo zaradi znane odločitve shoda nemških nacionalcev, ki se je nameraval vršiti 15. sept. v Celovcu in sta pri tem obračala ost svojih izvajanj proti nemško-češkemu politiku. Sedaj pa poroča »Nemško-češka korespondenca«, da bodo nemško-češki poslanci v seji nemškega »Nationalverbanda«, ki bo jutri, stavili na razgovor tudi očitani Doberniga in Steinwenderja. Baje delajo nemški poslanci iz Češkega za veliko protestno akcijo proti alpskim nemškim poslancem. — Napetost med alpskimi in sudetskimi Nemci je našla krepek odziv tudi v časopisu tu in tam. Včerajšnji in današnji nemški alpski listi prinašajo iz peresa posl. Hoffmanna-Wellenhofa članek pod naslovom »Sudetenländer u. Alpenländer«, v katerem se skriva očitani češkimi Nemcem, kako slabo ti plačujejo alpskim »Waffenbrüderschaft« in kako jim je v prvi vrsti na srcu le prepričanje, da Nemci na jugu pa prepuščajo njih usodi. Članek izraža upanje, da se v kratkem posreči sklicanje nemških zaupnikov in poslancev iz vseh avstrijskih dežel k skupnemu posvetovanju.

Štajerske novice.

Seja izvrševalnega odbora narodne stranke bo jutri 11. tm. ob 8. uri zvečer v rdeči sobi »Narodnega doma«.

Nemški shod v Celju. Jutri, v torek zvečer namerava Čič dr. Negri v jedilnici Nemške hiše v Celju govoriti o položaju v dež. zboru.

Nova slovenska posest v Celju. Zavedni narodnjak g. A. Kuhar iz Gaberja je v soboto kupil hišo g. Mačka visávis drž. gimnazije in slov. cerkve v Celju.

Prireditve v Celju in okolici. V soboto zvečer se je vršil pri Ččku v Gaberju zabavno-poučni večer, prirejen od »Slov. del. podp. društva«; predaval je g. dr. Anton Schwab o koleri. Predavanje je bilo jako zanimivo. Občinstva se je nabralo polni dve veliki sobi. Za zabavo so udarili društveni tamburaši par glasbenih točk. — Včeraj popoldne je bila v Skalni kleti veselica celjskih CM podružnic kot zaključek kegljanja na dobitke. Obisk ni bil najboljši, vendar bo podružnica z gmotnim uspehom zadovoljna. Prvo kegljalsko darilo je dobil g. dr. Šribar, drugo g. Prica. Zabava pri veselici je bila jako animirana, k čemur je mnogo pripomogel pevski odsek celjskega Sokola pod vodstvom g. Zago-ričnika.

Iz Ormoža. Izvrstno uspela Stanko Vrazova šolska slavnost našim nemškutarjem ne da mirno počivati. V strupenem članku, ki je mrgolel samih laži, so izlili svoj žolč v svojem lajzburnalu »Grazer Tagblatt«. Tenor celega članka je bilo denuncijanstvo in pobožna želja, da bi prišli vsi vdeležniki omenjene slavnosti v preiskavo radi veleizdaje. Šolsko vodstvo hardeško poslalo je v »Grazer Tagblatt« stvaren popravek, ki je bil tudi obesedno objavljen. Ta stvarni popravek pa je spravil tukajšnje matadorje popolnoma iz ravnotežja. V svoji besni onemogli jezi so zopet nadaljevali častno pot denuncijanstva in pričakujejo menda zopet kakega popravka. Pa vsebina obeh člankov je pokazala, da dotična dopisuna sploh nista vredna odgovora. Dopisuna, pravim, ker na prvi pogled se spozna, da je prvi članek spisal »gsell«, drugi članek pa mojster sam. Obe ti kapaciteti pošteno zaslužita, da bi se iz vseh laži in psovk, kojih mrgolita oba članka, spletel venec in njima potisnil na razdraženo glavo. Da pa je mojster razdražen, je umljivo, vsaj prihajajo celo »predrzni Slovani« iz Hrvaškega in celo v nemških gostilnah morajo duševne kapacitete kakor on vtakniti besede »oesterr. Sch. n.« v žep. Ta častna zadeva se je baje končala zelo častno — za dotičnega Hrvata. Nemški kulturi seveda to ne škoduje, ker ona bo napredovala z lažmi in psovkami, kakor dosedaj, tudi naprej. Heill!

Trbovlje. Veselica prost. gas. društva dne 2. t. m. se je obnesla nad vse pričakovanje dobro. Iz zadovoljnih obrazov občinstva se je brala radost. Pohvalo moramo izreči g. Grosarju kot glavnemu voditelju prireditve, dalje vsem članom društva, gorskemu županu, sodnikom in strogim redarjem, ki so svojo službo zvesto opravljali do ranega jutra. Najsrčnejša hvala vrlim damam, g. Žizek in Frankovič za njih trudapolno skrb in

delo pri prodaji in drugih reči. Hvala gasilnim društvom Dol in Hrastnik ter dragim gostom iz Zagorja za njih udeležbo. Hvala slavnemu občinstvu iz Trbovlj in Voč, ki je pri tej prireditvi pokazalo, kako ceni društvo. Naj ostane vedno na njegovi strani! Vsem skupaj odkritosrčna hvala! Načelnistvo prost. gas. društva.

Pripomba. Onega boljšega gospoda, ki si je pri »Vinski orgatvi« privoščil neslano šalo z vencem, s katero je škodoval gasilnemu društvu za več kot 50 kron, si ohrani gasilno društvo v gotovem spominu.

Orijet-expres čez Ljubljano in Zagreb. Iz Zagreba poročajo, da je vprašanje zgradnje nove vztočne proge čez Benetke-Ljubljano-Zagreb-Belgrad zopet aktualno. Po naročilu francoskih krogov se mudi v Zagrebu urednik »Guide Ioane« (francoski Baedeker) Monmarché, da se orijentira na mestu o gospodarskih in turističnih prednostih te proge. Iz Zagreba pojde v Ljubljano, Sarajevo in Belgrad. Za progo se posebno zavzema zagrebska trgovska zbornica.

Nagla smrt. Posestnica Tereza Kac v Golavabuki pri Slov. Gradcu je šla 4. tm. na delo k drugemu posestniku, njen bolehn mož Ignac je pa ostal doma pri otrocih. Mož je šel z otroci na vrt in se vlegel pod oreh, otroka pa sta se igrala; ko se je mati vrnila, sta ji otroka pripovedovala, da oče pod orehom spi. Šla je gledat in našla moža s pipo v ustih — mrtvega. Zadel ga je kap.

Nasilen agent. Iz Zidanega mosta poročajo, da je tam neki agent Drewenschek 4. t. m. se nenravno vsiljeval dvem dekletom, kateri je žel. delavec Laznik komaj ubranil pred nasilnežem. Drewenschek pa je nato začel Laznika pretepiti in ga je lahko poškodoval. Na pomoč je prišel še žel. delavec Kališnik in oba sta komaj Drewenscheka izročila orožnikom. A tudi proti tem se je Drewenschek obnašal nasilno, tako da ga je moral orožnik suniti z bodelom. Tudi v zaporu se je obnašal nasilno.

Prijeti slepar. Svinjski mešetar Andr. Turniški iz Hrvaškega, ki je že 27 let predsedal po ječah, je prišel nedavno k posestniku Jož. Pungeršku v Voducah pri Slivnici in mu je pripovedoval, da zna delati denar. Pod to pretvezo mu je izvil 215 K, češ da jih rabi za naročitev materiala za ponarejanje. Lahkoverni Pungeršek si je izposodil pri sosedu 215 kron. Peljala sta se v Celje, kjer je Turniški kupil navadno črnilo in barve. Ko sta prišla nazaj v Vodme, je Turniški djal barve v vodo, češ da se morajo raztopiti. Nato pa je izginil. Ko so ga v bližini šentjurskega kolodvora zasačili, se je imenoval Andrej Turnšek iz Slivnice. Izročili so ga okrožni sodniji.

Nemški krščanski socialci iz Štajerskega so imeli včeraj v Gradcu deželni strankarski zbor, katerega namen je bil, zavzeti stališče proti stranknim fronderjem R. Neunteufelu in vit. Pantzu. Kakor se čuje, zborovanje ni šlo tako gladko, kakor so voditelji hoteli. Definitivno se ni sklenilo ničesar, ampak se je izvolil odbor, ki bi imel voditi »mirovna pogajanja« z nezadovoljnimi v stranki.

Druge slov. dežele.

Petdesetletnica dela. V Višnji gori obhaja danes priljubljeni nadučitelj g. Janko Skerbinec petdesetletnico svojega marljivega in trudapolnega delovanja v šoli in zunaj šole.

Iz železniške službe. Postajenačelnik na Rakeku g. Anton Kozlevčar je na lastno prošnjo premeščen kot višji revident v Trst. Na njegovo mesto pride g. Josip Fortič iz Zaloga. Za postajenačelnika v Zalogu je imenovan g. Dragotin Štefin z Zidanega mosta.

Odoben deželnozborski sklep. Cesar je potrdil v deželnem zboru kranjskem sklenjeni sklep, s katerim se pooblašča deželni odbor, da sme prodati h kmetijski šoli na Grmu pripadajoče parcele, imenovane Grič, ki merijo 15.217 kvadratnih metrov. Z izkupičkom se mora nakupiti primeren gozdat svet.

120.000 kron deficita ima istrska deželna razstava. Lahko so razpisali v svrhu pokritja deficita loterijo.

Istrski deželni zbor je bil 5. t. m. odprt v Kopru. Ker pa se italijanska večina ni hotela ozirati na zahteve hrvaško-slovenskih poslancev, so isti sklenili onemogočiti zasedanje z absenco. Takoj po otvoritvenih formalitetah so zapustili zbornico, ki je vsled tega postala nesklepčna.

Nečuvstvo! V Istri je med kmeti v nekaterih krajih običaj, da iz maščevanja porežejo trte. Letos, ko vina manjka, te lepe navade ponekod kljub temu niso opustili. Tako so v Porečini blizu Sv. Lovren-Pazenatiškega v nekem okraju lani pridelali blizu 4000 hektov, letos pa jih še — 4 ne bo, ker so vse trte po zlobni roki uničene. Treba še veliko dela v Istri!

Štrašno! Nemški časopisi z grozo konstatirajo, da je »hotel Trabesinger« v Celovcu kupil neki tržaški Slovenec Milonik in da je ta hotel sedaj »kranjski Boden«.

Izseljevanje preko Trsta je bilo v septembru precej manjše kot v istem mesecu lanskega leta. Večina letošnjih izseljencev je zopet potovala v Južno Ameriko.

Za nižjo gimnazijo se potegujejo prebivalci mesta Rovinj v Istri. Bila bi seveda laška.

Volosko-Opatija. Ker se je večkrat rabilo imeni glavne občine Volosko in podobčine Opatije vsako samo zase, je vlada odredila, da odslej velja za mesto Volosko ime: Volosko-Opatija.

Ravnatelj deželne norišnice v Gorici bo imenovan g. dr. Frantich, primarij v bolnišnici usmiljenih bratov, drugo zdravniško mesto zasede baje Slovenec.

Sankcija volilnega reda za Ljubljano. Dunajski poročevalec »Jutra« je izvedel iz najzanesljivejših virov, da bo novi volilni red za mesto Ljubljano sankcioniran najpozneje do srede tega tedna.

»Deutscher Volksverein für Kärnten«, to je politična organizacija nemških nacionalcev na Koroškem, je imel v sredo občni zbor. Tajnik Lackner je mlatil fraze o »jugoslovanski nevarnosti«, o slovenski obstrukciji v drž. zboru itd. Kar nas zanima v njegovem poročilu, je parkratno namigavanje, da lahko računamo za spomlad l. 1911 na nove državnozborske volitve. Govorili so seveda tudi Dobernig, Steinwender, Angerer, Lemisch in druge nemško-radikalno-nacionalne veličine. Vsi so se zlagali v tem, da se »jugoslovanske nevarnosti« ne sme več bagatelizirati. Druge nesreče ni bilo.

Goriški deželni zbor je bil vsled najvišje odredbe včeraj zaključen.

Blamiran »čuk«. Odvetnik dr. Kraut v Kamniku je davčnemu asistentu Majerju na občnem zboru meščanske korporacije, kjer se je Majer skrajno nespodobno obnašal, očital, da dela sramoto vsemu uradništvu. Majer je tožil, dr. Kraut pa je nastopil dokaz resnice in ga tudi doprinesel ter bil seveda oproščen.

Žrtev svoje iznajdbe. V Beljaku je kleparjev sin Rudolf Schiffel delal na izpopolnitvi nekega acetilenskega aparata, ki ga je sam izumil. Naenkrat pa se je čula silna detonacija vsled eksplozije aparata in mladi izumitelj je mrtev obležal.

Inspektorat južne železnice v Celovcu — se opusti? Že nekaj časa sem se vzdržuje vest, da bo južna železnica iz vzrokov štedenja opustila inspektorat v Celovcu in razdelila njegovo osebje na inspektorate v Gradcu in Inomestu. Nemški koroški poslanci, celovska občina in trgovinska zbornica se tej nameri odločno upirajo.

Tovarnar rožnih vencev. V Ljubljani že dolgo let vzbuja javno pozornost bogatin Pollack, tovarnar usnja itd. Mož je silno pobožen, nobena procesija ne mine brez njega, kdor ga vidi in sliši, mora zapaziti nad njim odsev bodočega svetnika. To je njegova stvar in ne omenjati bi je, da njegov verski fanatizem ni pognal prebujnih popkov. Te dni — tako gre glas po deželi — je prišel na naravnost kuriozno misel. Svetemu možu ne zadostuje, da je sam oboževatelj rožnega venca, ampak ga vsiljuje tudi vsem svojim delavcem v tovarni. Klical jih je v pisarno in vsak, ki je sprejel rožni venec, je moral to darilo potrditi črno na belem. S tem je v času draginje delavsko vprašanje — rešeno.

V Idriji je stopil v pokoj edini slovenski višji uradnik pri rudniku, rudarski nadsvetnik Josip Koršič. Rojen je v Solkanu pri Gorici. Pred 35 leti je nastopil državno službo v Idriji in je pozneje služboval pri raznih državnih rudnikih. Pred 11 leti se je zopet povrnil v Idrijo.

Prva perutninska razstava na Kranjskem se je vršila te dni v Kandiji pri Novem mestu. Obnesla se je jako dobro. Razstavljenih je bilo 37 kurnikov, poleg tega pa razna v perutnistvo spadajoča orodja in oprave. Razdelilo se je precej daril.

Zagonetna afera ljubljanskega pastora dr. Hegemanna. V Ljubljani se živahno govori o aferi ljubljanskega protestantskega pastora Hegemanna in nekega grofa Gvidona Auersperga. Slednji je sin ubožanega grofa Ervina Auersperga, se je izdajal za radikalnega nemškega nacionalca in je prestopil tudi v protestantizem. Marca tega leta je šel v Ameriko, češ da se hoče tam bogato oženiti s kako »dolarsko princezino«. Za potovanje si je izposodil od ljubljanskega pastora Hegemanna 30.000 K. V varstvo tega posojila je zastavil svoje pravice do dedščine po svoji materi, ki je bila internirana v nekem sanatoriju. Mladi grof pa je v Njujorku zašel v družbo nekih židovskih lastnikov obskurnih hiš in so mu vsled tega naravno v vseh poštenih hišah zaprli vrata. Židi pa so mu počasi izvalili tudi ves denar. Ko mu ga je zmanjkalo, se je zopet obrnil na Hegemanna češ, da se v kratkem bogato oženi, in ga je prosil posojila nadaljnih 20.000 K. O njegovi ženitvi pa da treba čuvati strogo tajnost. Hegemann mu je res poslal to svoto — brez dolžnega pisma, katerega je šele obenem, ko je poslal denar, zahteval. A grof Auersperg mu dolžnega pisma vključ telegrafičnim opominom ni hotel poslati, zato je Hegemann končno vložil pri sodišču v Ljubljani proti grofu tožbo zaradi dolžnih 54.000 kron in radi podpisa dolžnega pisma. — Dne 11. julija t. l. pa je Auerspergova mati umrla in zapustila krog 70.000 kron, tako da Hegemann vsaj deloma pride do svojega (?) denarja. Zanimivo bi bilo namreč vedeti, odkod je ta denar se vzel, ker je težko verjetno, da bi bil pastor Hegemann osebno tako premožen. Morda znata kaj več povedati protestantska cerkvena občina ali pa »kranjska šparkasa«?

Narodna delavska organizacija v »Trstu« je imela 8. t. m. občni zbor. Dr. Mandič ni hotel več sprejeti izvolitve predsednikom. Zato je bil izvoljen za predsednika pravnik Ivan Marija Čok s 155 od 187 oddanih glasov.

Dnevna kronika.

Nova slovenska učna knjiga. Ministerstvo za uk in bogočastje je odobrilo učno knjigo: Baebler: Kemija in mineralogija za 4. razred realk in za sorodne šole.

Slovenski politiki v Ameriki. V okrajnem osrednjem odboru za mesto Joliet, ki je v rokah republikancev, sta med 56 delegati tudi dva slovenska zastopnika in sicer gg. Fran Meteš in J. Težak. Čast ameriškim Slovincem, ki se zavedajo svojih političkih pravic.

Razpuščen občinski svet v Senju. Hrvaška vlada je razpustila občinski svet v Senju zaradi raznih nerednosti, ki so se godile v občinski upravi. Za vladnega komisarja je imenovan okr. predstojnik Šikič. Občina je bila v frankovskih rokah. Kakor poroča „Pokret“, je pretežna večina prebivalstva z velikim zadovoljenjem pozdravila ta ukrep vlade.

Odstop belgradskega župana. Dosedanji belgradski župan Kosta Glavinič, znan dober prijatelj Slovencev, je iz zdravstvenih ozirav odstopil. Kosta Glavinič je bil svoječasno tudi minister javnih del. Volitev novega župana se ima vršiti v treh tednih. V opozicijskih krogih zatrjujejo, da je Glavinič odstopil radi težkoč pri najetju občinskega posojila v znesku 40 milijonov dinarjev. Kot najresnejšega kandidata za županski stolec imenujejo vsučiliškega profesorja dr. Kumanudija.

Poljska pesnica Konopnicka — umrla. V soboto zjutraj je umrla sloveča poljska pesnica Konopnicka. V seji gališkega deželnege zbora tega dne je stavil poslanec dr. Adam predlog, naj povodom smrti pesnice deželni odbor izreče v imenu deželnege zbora rodbini sožalje ter naj na krsto položi v imenu deželnege zbora venec. Predlagal je dalje tudi, naj se pogreba udeležijo vsi poslanci korporativno. Za predlog so bili tudi Ukrajinci in je bil soglasno sprejet.

Predloge justičnega ministra državnemu zboru v jesenskem zasedanju. Justično ministerstvo predloži državnemu zboru v jesenskem zasedanju več važnih zakonskih predlog, med drugimi predlogo o novem kazenskem zakoniku, predlogo o razbremjenju sodišč in nadalje predlogo o odkazanju prebitka sirotninskih blagajn posameznim deželam.

Agrarno gibanje v Bosni. Včeraj se je vršilo po celi Bosni mnogo zborovanj kmetov in delavcev, na katerih se je razpravljalo o agrarnem vprašanju.

Ljudsko vseučilišče v Sofiji. Poročali smo svoj čas, da je bolgarska socijalnodemokratska stranka sklenila ustanoviti ljudsko visoko šolo, v prvi vrsti za svoje pristaše. Te dni se šola otvori. Predavalo se bo: zgodovina, zemljepisje in matematika v zvezi z nacionalno ekonomijo, dalje ruski, nemški in francoski jezik s posebnim ozrom na zgodovino in literaturo teh narodov. Predavanja se prične s 15. novembrom in bodo vsak dan od pol 8. ure do pol 10. zvečer. Dozdaj se je prijavilo že čez 200 slušateljev.

1200 milijonov iz Amerike. Ameriška izseljeniška komisija je sestavila statistiko o denarju, ki ga pošiljajo izseljenci vsako leto v staro domovino. Lansko leto so poslali izseljenci iz Amerike v Evropo nad 1200 milijonov kron. Največ denarja je bilo poslanega v Italijo, namreč 400 milj. V Avstro-Ogsko pošiljajo izseljenci 350 milijonov, 120 milijonov na Angleško in v skandinavske dežele, 70 milj. v Nemčijo, 25 milj. pa v balkanske države in na Grško.

Obrambni vestnik.

Vsem podružnicam in prijateljem „Družbe sv. Cirila in Metoda“. Tolstovrško Slatino pri Guštajnu na Koroškem je kupil konzorcij koroških Slovencev in sklenil, dajati del dohodkov v slovenske narodne namene, in sicer na ta način, da bo vsaki pošiljatelj pridejan kupon, za katerega plača kakemu slovenskemu društvu gotov znesek. Ker je „Družba sv. Cirila in Metoda“ v Ljubljani pač najvažnejše vseslovensko obrambno društvo, prosimo gostilničarje in zasebnike, da dajejo kupone Tolstovrške slatine vodstvu „Družbe sv. Cirila in Metoda“ v Ljubljani. Podružnice „Družbe sv. Cirila in Metoda“ pa pozivamo, da pobirajo v svojem področju kupone in jih nam pošiljajo. Tolstovrška slatina je po mnenju zdravnikov-strokovnjakov izborna zdravilna in namizna kislavoda, ki je med najboljšimi planinskimi kislavodami. Ker po kakovosti Tolstovrška slatina ne zaostaja za drugimi kislavodami, in ker gre del dohodkov

v slovenske narodne namene, je pač vsakega Slovenca narodna dolžnost, da zahteva vsepovsod le Tolstovrško slatino, ki je edina slovenska kislavoda. Za našo prepotrebno „Družbo sv. Cirila in Metoda“ pa ostane to podjetje lep vir rednih znatnih dohodkov. — „Svoji k svojim“ v našo narodno obrambo! — Te dni se razpošljejo vsem podružnicam Ciril-Methodove družbe okrožnice, ceniki, prospekti in reklamne table. Prosimo, da se tiskovine razdele gostilničarjem ter se nabijejo reklamne tablice po vseh gostilnah.

Za Ciril-Methodov obrambni sklad so se nadalje priglasili sledeči p. n. gg.: 833. Omizje pri „Roži“ v Ljubljani (plačalo 200 K); 834. 15 abiturijentov ljubljanske realke (plačali 200 K). 835. Omizje samcev pri „Zlati kaplji“ (plačalo 5 K). 836. incl. 845. Volilo Janka Trček iz Ljubljane 2000 K (deset kamnov; plačano 2000 K). 846. Županstvo Sežana (plačalo 50 K).

Književnost.

Mirko Černič, mediciner: „Telesni naš postanek, razvoj in konec“, poljudna znanstvena razprava s slikami. Cena K 1'60, po pošti K 1'80. — Naroča se pri pisatelju (Hrušica na Gorenjskem) proti vnaprej podani naročnini, dobiva se pa tudi po vseh knjigarnah. Pisatelj je izdal svoja predavanja, ki jih je imel letos o božiču v tržaškem „Narodnem domu“ in o veliki noči v ljubljanski „Akademiji“. Snov pojasnjuje 34 slik. Ker je to do sedaj edina knjiga te vrste na Slovenskem, bo gotovo našla obilo čitateljev.

Najnovejša brzojavna in telefonična poročila.

DOGODKI NA PORTUGALSKEM.

Lizbona, 9. oktobra. Predsednik provizorične vlade Braga je izdal na armado in mornarico manifest, v katerem vlada pozdravlja vojaštvo in mornarico, ki je v zvezi z narodom ustanovila republiko k sreči domovine. Zanaša se na njih patriotizem. Upa, da se bodo oddelki armade in mornarice, ki se niso udeležili revolucije, pridružili novi upravi. Medtem pa morajo republikanci obdržati vsa svoja mesta za obrambo in utrdbo republike.

Lizbona, 9. okt. Portugalska vlada namerava imenovati posebno komisijo za izplačanje dolgov kralja Manuela. V to svrhu se bodo razprodale kraljeve domene. Preostanek se izroči kralju.

Lizbona, 9. oktobra. Danes so pričeli izganjati menihe in nune. Le malo cerkev je bilo odprtih.

London, 10. oktobra. Tusem se poroča iz Lizbone, da se je pričelo velikansko gibanje po celi deželi. Tudi pri izpraznjenju samostanov prihaja do prask med menihi in vojaštvom ter protiklerikalnim prebivalstvom. Dognalo se je, da so samostani po podzemeljskih hodnikih zvezani na vse strani. Ti hodniki so ponekod v zvezi s kanalizacijo.

Lizbona, 10. oktobra. Nova vlada proglasi splošno amnestijo, prekliche postavu proti anarhistom, ki je imela namen potlačiti republikansko gibanje; verska prisega se nadomesti zmeščansko prisego, odpravi se katoliški kult kot državna vera.

PROSLAVA FERRERJA.

Barcelona, 10. oktobra. Včeraj je priredilo več tisoč oseb demonstracijo po ulicah, odkoder je šla cela množica na pokopališče, kjer je priredila manifestacijo na Ferrerjevem grobu.

ILLNERJEV AVIJATIČNI POLET.

Dunaj, 10. oktobra. Danes se je končno avijatik Illner odločil za polet iz Dunaja v Korneuburg, za kateri je mesto Dunaj razpisalo nagrado. Ob 9. uri 20 min. se je dvignil s simerinške planjave in je ob 10. uri 20 min. se spustil v Korneuburgu na tla. Od tam je zopet poletel nazaj na simerinško planjavo. Opoldne je prišel tja tudi cesar.

V AVDIJENCI.

Dunaj, 10. oktobra. V včerajšnjih avdijencah je sprejel cesar tudi dunajskega župana dr. Neumayerja, ki se mu je zahvalil za imenovanje namestnikom deželnege maršala in ga je prosil udeležbe pri slavnostih ob otvoritvi drugega dunajskega vodovoda. Cesar je obljubil.

IZ ŠPANSKE ZBORNICE.

Madrid, 10. oktobra. Min. pred. Canalejas je imel v zbornici govor, v katerem je naglašal, da postopanje klerikalcev vzbuja nevoljo in je protipostavno. Nato je razpravljal o razmerju z Vatikanom ter je povdarjal, da vlada ne namerava pretrgati zvez z Vatikanom, ampak jih hoče nasprotno le še bolj utrditi. Zbornica je s 147 glasovi liberalcev sprejela dnevni red, s katerim se izreka vladi zaupanje. Ostali poslanci so se vzdržali glasovanja.

POSLANEC PERGELT UMRL.

Dunaj, 10. oktobra. V soboto po noči je umrl po šest tednov trajajoči bolezni v starosti 58 let nemško-češki drž. poslanec dr. Anton Pergelt.

Izkaz posredovalnice slovenskega trgoveškega društva „Merkur“ v Celju.

Sprejmejo se: kontorist 1, potnika 2, pomočnik mešane stroke 13, pomočniki manufakturne stroke 2, pomočnikov špecerijske stroke 4, modne in galanterijske stroke 1, kontoristinje 2, prodajalke 3, učencev 2.

Službe iščejo: Sotrudnikov mešane stroke 6, manufakturne stroke 3, špecerijske stroke 3, modne in galanterijske stroke 1, kontoristinje 1.

Posredovalnica posluje za delodajalce in člane društva popolnoma brezplačno, za druge pa proti mali odškodnini.

Loterijske številke.

Trst, dne 8. oktobra 1910: 12, 44, 4, 32, 38.
Linc, „ „ „ „ 28, 12, 29, 59, 40.

Zahvala.

Vsem onim, ki so nam povodom prebridke izgube iskreno ljubljene nepozabljenega soproga, očeta, starega očeta, gospoda

Tomaža Waida

c. kr. okrajnega tajnika v pokoju

izrazili tolažilno sočutje, zlasti vsem onim, ki so darovali krasne cvetke in vence, izrekamo tem potom najiskrenejšo zahvalo.

CELJE, dne 8. oktobra 1910.

Žalujoča rodbina Waida.

Na prodaj

imam veliko množino izvrstnega, pristnega belega in rdečega doljenjskega vina.

Pojasnila daje **Henrik Stancer**, trgovec v Krškem. Ravnotam se sprejme

učenec

iz boljše hiše.

568 1

297 — 29

Šubičeva slika

Franceta Prešerna
ter Groharjev

∴ Primož Trubar ∴

v okvirju ali brez okvirja se dobita v Zvezni trgovini v Celju. Velika zaloga najrazličnejših svetlih in modernih slik. Portreti slavnih pisateljev, muzikov itd. Ceniki na zahtevo franko.